

آیین نامه

همتایاران سلامت روان دانشجویان

دانشگاه / دانشکده‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی کشور

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت دانشجویی و فرهنگی

اداره کل امور دانشجویان

مرکز / اداره مشاوره سلامت روان دانشجویان

تابستان ۱۴۰۱

آیین نامه

همتایاران سلامت روان دانشجویان

دانشگاه / دانشکده‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی کشور

مقدمه:

در اجرای بند ۱۱ سیاست‌های کلی سلامت، ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری مبنی بر «افزایش آگاهی، مسئولیت پذیری، توانمندی و مشارکت ساختارمند و فعالانه فرد، خانواده و جامعه در تأمین، حفظ و ارتقای سلامت با استفاده از ظرفیت نهادها و سازمان‌های فرهنگی آموزشی و رسانه‌ای کشور تحت نظارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی» و بند ۷-۱۱ سند اسلامی شدن دانشگاه‌ها مصوب ۱۳۹۲/۴/۲۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی «به منظور زمینه‌سازی و ارتقای انگیزه و روحیه مشارکت دانشگاهیان و توسعه فعالیت‌های اجتماعی و مهارت ارتباطی و گروهی ایشان» و نیز به منظور کمک به کاهش بروز و شیوع آسیب‌های روانی و اجتماعی و ترویج خدمات نیمه حرفه‌ای راهنمایی و مشاوره به دانشجویان، "آیین نامه همتایاران سلامت روان دانشجویان دانشگاه/دانشکده‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کشور" تدوین و ابلاغ می‌گردد.

ماده ۱: تعاریف

در این آیین‌نامه عبارات و اصطلاحات ذیل در معانی مشروح و مربوطه به کار می‌رود:

- ۱-۱: وزارت: منظور وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است.
- ۲-۱: دانشگاه / دانشکده: دانشگاه‌ها و دانشکده‌های مستقل علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی و مراکز و مؤسسات آموزشی و پژوهشی تحت پوشش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است که در این آیین‌نامه به جای ذکر کامل عنوان دانشگاه و دانشکده‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی به اختصار "دانشگاه" قید شده است.
- ۳-۱: همتایاری: شامل گستره‌ای از خدمات یاورانه بین‌فردی از سوی افراد غیرحرفه‌ای است که در مقام یاور برای سایر دانشجویان نیازمند/علاقه‌مند عمل می‌کنند.
- ۴-۱: همتایار: دانشجویی است که مطابق مفاد این آیین‌نامه از بین دانشجویان همان دانشگاه انتخاب و پس از گذراندن دوره آموزشی مربوطه زیر نظر مرکز/ اداره مشاوره و سلامت روان دانشجویی دانشگاه و بر اساس شرح وظایف تعیین شده به ارائه خدمات نیمه حرفه‌ای به هم دانشگاهیان خود می‌پردازد.
- ۵-۱: خدمات یاورانه: به خدمات غیر پزشکی بهداشت روانی اطلاق می‌شود که در چهار حوزه: روانشناسی بالینی، مشاوره، خانواده درمانی و مددکاری اجتماعی قابل تبیین می‌باشد.
- ۶-۱: خدمات نیمه حرفه‌ای: خدماتی هستند که سطوح ابتدایی، اول و دوم خدمات پیشگیرانه را در بر می‌گیرد.

۷-۱: مرکز/اداره مشاوره و سلامت روان دانشجویان: مجموعه‌ای در معاونت دانشجویی و فرهنگی دانشگاه/ دانشکده‌های علوم پزشکی کشور که به بررسی و شناسایی مشکلات روان‌شناختی، عاطفی، تحصیلی، آموزشی و اجتماعی دانشجویان و ارائه راهکار و راهبردهای مناسب به دانشجویان می‌پردازد. هر مجموعه متناظری که در آینده و بر اساس موازین قانونی تشکیل گردد، جایگزین اداره مشاوره و سلامت روان دانشجویان می‌شود. در این آیین‌نامه به جای ذکر کامل عنوان اداره مشاوره و سلامت روان دانشجویان دانشگاه و دانشکده‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی به اختصار "مرکز/ اداره مشاوره" قید شده است.

ماده ۲: اهداف آیین نامه

۱-۲: اهداف کلی

الف: پیشگیری از بروز و شیوع آسیب‌های روانی - اجتماعی در جمعیت دانشجویی

ب: کمک به حفظ، تأمین و ارتقای سلامت روانی - اجتماعی و معنوی دانشجویان

۲-۲: اهداف اختصاصی

الف: فعال‌سازی رفتاری دانشجویان و تقویت برنامه‌های مشارکتی برای رفع یا کاهش آسیب‌های روانی - اجتماعی

ب: تقویت روحیه مدد‌رسانی و تعاون به منظور ارتقاء و بهبود کیفیت زندگی دانشجویی و ترویج سالم‌زیستی

ج: تلاش برای ایجاد احساس مسئولیت جمعی و اجتماعی

د: افزایش مهارت‌های فردی و اجتماعی و معنوی

ه: ساماندهی اوقات فراغت دانشجویان از طریق شرکت در فعالیت‌های همتایاری

و: تسهیل هویت‌یابی اجتماعی از طریق تجربه اندوزی و ایفای نقش‌های فعال اجتماعی

ز: انتقال مهارت‌های کسب شده توسط همتایاران به سایر دانشجویان

ماده ۳: جامعه هدف

دانشجویانی که به عنوان همتایار سلامت روان به ارائه خدمات یاورانه در حیطه تعیین شده به سایر دانشجویان دانشگاه/ دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تحت نظارت مرکز/ اداره مشاوره و سلامت روان دانشجویی می‌پردازند.

ماده ۴: تشکیل گروه همتایار

۴-۱: مرکز/اداره مشاوره موظف است ابتدای هر سال تحصیلی نسبت به فراخوان و تشکیل گروه همتایار سلامت روان اقدام نماید.

۴-۲: مبنای تشکیل گروه همتایار، ارائه خدمات نیمه حرفه‌ای با مشارکت حداقل ۱۰ درصد از دانشجویان هر دانشگاه/دانشکده در قالب ۵ گروه ۱۲-۶ نفری در محوره‌های پنجگانه ۱. آسیب‌های آموزشی تحصیلی، ۲. ازدواج، ۳. رفتارهای خود آسیب رسان ۴. سلامت روان و ۵. اعتیاد است که در آن اعضای گروه در خصوص مباحث مورد نیاز به بحث و تبادل نظر می‌پردازند. هر گروه همتایار می‌تواند طبق مفاد این آیین نامه یک مسئول گروه داشته باشد، مسئول گروه همتایار توسط رئیس مرکز/ اداره مشاوره تعیین می‌گردد.

- تبصره ۱:** تعداد اعضا جهت تشکیل هر گروه همتایار حداقل ۶ نفر می‌باشد. در دانشگاه‌هایی که تعداد اعضا کمتر از ۶ نفر باشند، اعضا مستقیماً با رئیس یا یکی از مشاوران تمام وقت مرکز/ اداره مشاوره هماهنگ خواهند بود.
- تبصره ۲:** شرکت مسئول گروه همتایار در موضوعات مرتبط با وظایف گروه همتایاران در جلسات اداره مشاوره الزامی می‌باشد.
- تبصره ۳:** در صورت استقرار دانشکده‌ها، خوابگاه‌ها و واحدهای تابعه یک دانشگاه در چند شهر، امکان تشکیل گروه به صورت مجزا در واحدهای مذکور وجود دارد.
- تبصره ۴:** مرکز/ اداره مشاوره در هر نیمسال تحصیلی موظف به برگزاری دو دوره آموزشی ویژه اعضا و مسئولین گروه همتایار می‌باشد.
- تبصره ۵:** کلیه اعضا و مسئولین گروه‌های همتایاران سلامت روان موظف به شرکت و گذراندن دوره‌های آموزشی برگزار شده توسط مرکز/ اداره مشاوره دانشگاه می‌باشند.

ماده ۵. شرایط عضویت

- الف:** دانشجوی همان دانشگاه باشد و علاقمند به ارائه خدمات نیمه حرفه‌ای روانشناختی و مشاوره‌ای باشد.
- ب:** دانشجو در زمان درخواست، حداقل دو نیمسال تحصیلی را گذرانده و حداقل یک سال تحصیلی از مدت تحصیل وی باقی مانده باشد.
- ج:** نداشتن حکم قطعی انضباطی
- د:** تکمیل فرم عضویت و تعهد نامه رعایت ضوابط اخلاقی حیطه فعالیت
- ه:** نداشتن اختلال روانی حاد شناخته شده به تأیید اداره مشاوره دانشگاه
- و:** گذراندن دوره آموزشی مهارت‌های زندگی و دوره‌های توجیهی مرکز/ اداره مشاوره دانشگاه
- تبصره ۱:** احراز شرایط مذکور با تأیید و صلاحیت مرکز/ اداره مشاوره خواهد بود.
- تبصره ۲:** عضویت و انصراف همتایاران به صورت داوطلبانه و با تأیید رئیس مرکز/ اداره مشاوره دانشگاه است.
- تبصره ۳:** ابلاغ همتایاران سلامت روان توسط معاون دانشجویی فرهنگی دانشگاه با قید کلمه «داوطلبانه» صورت می‌گیرد.
- تبصره ۴:** دوره عضویت جهت فعالیت در گروه همتایاری در صورت رضایت رئیس مرکز/ اداره مشاوره حداکثر به مدت دو سال یا چهار ترم تحصیلی تعیین می‌شود.
- تبصره ۵:** اعضا در صورت تمایل می‌توانند درخواست تمدید فعالیت خود را برای یک دوره دیگر به رئیس مرکز/ اداره مشاوره دانشگاه ارائه نمایند.

ماده ۶: شرح وظایف همتایاران سلامت روان دانشجویان

۱. برقراری رابطه حسنه با دانشجویان نیازمند به خدمات راهنمایی و مشاوره و ارجاع آن‌ها به شعبات مرکز/ اداره مشاوره مستقر در دانشکده‌ها و خوابگاه‌های دانشجویی دانشگاه
۲. کمک به شناسایی دانشجویان در معرض آسیب و آسیب‌دیده و هدایت آن‌ها به کارشناس مربوطه بنا به تشخیص مرکز/ اداره مشاوره
۳. پیگیری وضعیت دانشجویان ارجاعی به «هسته‌های مشاوره و پیشرفت تحصیلی دانشکده» یا مرکز/ اداره مشاوره پس از دریافت خدمات یاورانه
۴. مشارکت نیمه حرفه‌ای در ارائه خدمات مشاوره در زمینه‌های هدایت و توانبخشی تحصیلی، آموزشی، شغلی و سلامت روان
۵. مشارکت در غربالگری وضعیت روانشناختی دانشجویان
۶. مشارکت در تهیه، تدوین و توزیع جزوات اطلاع رسانی
۷. مشارکت در برگزاری برنامه‌ها و کارگاه‌های آموزشی مرکز/ اداره مشاوره
۸. مشارکت در تشکیل گروه‌های پرورش تفکر خلاق و ایده‌پردازی
۹. مشارکت در فعالیتهای مرتبط با توانبخشی دانشجویان
۱۰. ارائه گزارش ماهانه به مرکز/ اداره مشاوره
۱۱. همکاری و تعامل مستمر با مرکز/ اداره مشاوره

ماده ۷: نحوه اداره و نظارت

مسئولیت اداره و نظارت بر عملکرد گروه همتایاران سلامت روان برعهده رئیس مرکز/ اداره مشاوره دانشگاه می‌باشد. با هدف نظارت عالی بر فعالیت همتایاران سلامت روان، مرکز/ اداره مشاوره دانشگاه موظف به تکمیل فرم مشخصات و عملکرد همتایاران سلامت روان در سامانه فرابر می‌باشند.

تبصره: حق الزحمه فعالیت گروه‌های همتایاران سلامت روان در قالب کار دانشجویی از محل منابع معاونت دانشجویی و فرهنگی دانشگاه پرداخت می‌شود.

ماده ۸: شرایط لغو عضویت

۱. از دست دادن شرایط ورود و عضویت
 ۲. عدم تمایل به ادامه فعالیت
 ۳. تخلف منجر به صدور حکم محرومیت از تحصیل و افت تحصیلی
 ۴. عدم شرکت در جلسات گروه طی سه جلسه متوالی یا ۵ جلسه متناوب
 ۵. عدم کارایی یا حضور غیر فعال
 ۶. تخطی از ضوابط اخلاقی مندرج در ماده ۹
- تبصره:** لغو عضویت از همتایاری، با تشخیص و تأیید رئیس مرکز/ اداره مشاوره دانشگاه صورت می‌گیرد.

ماده ۹: ضوابط اخلاقی

الف: اعضای همتایار در ارائه خدمات نیمه حرفه‌ای به دانشجویان، موظف به رعایت اصول رازداری و محرمانگی می باشند.

ب: اعضای همتایار موظفند در ارائه خدمات نیمه حرفه‌ای، حریم شخصی دانشجویان را رعایت نمایند.

ج: ارائه خدمات همتایاری محدود به دانشجویان همجنس همتایار می باشد .

ماده ۱۰: نحوه ارزیابی

الف: ارزیابی سالیانه از گروه همتایاران سلامت روان دانشجویان توسط مرکز/ اداره مشاوره هر دانشگاه طی چهار مرحله با بازه زمانی ۳ ماهه تحقق خواهد یافت:

ب: بر اساس اطلاعات مندرج و ثبت شده در فرم‌های ارزیابی عملکرد همتایاران سلامت روان در فراب و بازدید های میدانی مرکز/ اداره مشاوره وزارت متبوع

ه: گزارش ارزیابی عملکرد همتایاران به مسئولان و تصمیم‌گیرندگان در سطح ستادی

و: انعکاس نتایج ارزیابی سالانه از عملکرد همتایاران به دانشگاه‌ها

ماده ۱۱: مسئولیت حسن اجرای این آیین‌نامه بر عهده معاون دانشجویی و فرهنگی دانشگاه می باشد.

ماده ۱۲: این آیین‌نامه مشتمل بر یک مقدمه، ۱۲ ماده، ۱۱ تبصره می‌باشد که در تاریخ ۱۴۰۱/۰۰/۰۰ به امضای وزیر محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسید و از تاریخ ابلاغ لازم‌الاجرا و تمامی آیین‌نامه‌های قبلی منسوخ است.

دکتر بهرام عین‌اللهی

وزیر